

CLP

**EU-ASETUS AINEIDEN JA
SEOSTEN LUOKITUKSESTA,
MERKINNÖISTÄ JA PAKKAAMISESTA**

KEMK

KEMIKAALINEUVOTTELUKUNNAN JULKAISUJA 7 (2009)

KEMIKAALINEUVOTTELUKUNNAN JULKAISUJA 7 (2009)

CLP
EU-ASETUS AINEIDEN JA SEOSTEN
LUOKITUKSESTA, MERKINNÖISTÄ
JÄ PAKKAAMISESTA

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
KEMIKAALINEUVOTTELUKUNTA

HELSINKI 2009

CLP. EU-asetus aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta
Kemikaalineuvottelukunnan julkasuja 7 (2009)

ISBN 978-952-00-2815-2 (nid.)

ISBN 978-952-00-2816-9 (PDF)

ISSN 1459-5990 (painettu)

ISSN 1798-2286 (verkkopainettu)

URN:ISBN:978-952-00-2816-9

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2816-9>

www.stm.fi/Julkaisut

Kustantaja: Sosiaali- ja terveysministeriö

Kannen kuva: Markku Ojala (Euroopan kemikaalivirasto Helsingissä)

Ulkoasu: AT-Julkaisutoimisto Oy

Paino: Yliopistopaino, Helsinki 2009

Sisällys

Mitä CLP tarkoittaa?	5
EU:n CLP-asetus	5
CLP-asetuksen sisältö	6
Luokitus	7
Merkinnät	8
Pakkaukset	9
Aineiden luokitusten ja merkintöjen luettelo	9
Aineiden yhdenmukaistetut luokitukset ja merkinnät	10
CLP-asetuksen toimeenpanon valvonta ja neuvontapalvelu	10
Siirtymäajat	11
Lisätietoa	13

CLP

EU-asetus aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta

Mitä CLP tarkoittaa?

CLP-asetuksella tarkoitetaan EU:ssa joulukuussa 2008 hyväksyttyä uutta kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevaa asetusta (EY) N:o 1272/2008. CLP on lyhenne asetuksen englanninkielisestä nimestä (Classification, Labelling and Packaging of substances and mixtures). CLP-asetuksella pannaan täytäntöön maailmanlaajuisesti yhdenmukaistettu kemikaalien luokitus- ja merkintäjärjestelmä GHS (Globally Harmonised System of classification and labelling of chemicals), joka on hyväksytty Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa.

YK:n GHS-järjestelmän tavoitteena on, että kemikaalien luokituksessa ja merkinnöissä käytetään samoja perusteita kaikkialla maailmassa ja että luokitus yhdenmukaistetaan myös kemikaalien kuljetusmääräysten sekä myyntiä ja käyttöä koskevien määräysten välillä. Järjestelmän tarkoitus on parantaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun tasoa erityisesti sellaisissa maissa, joissa ei ole kemikaalien vaaroista tiedottavaa järjestelmää. Maailmanlaajuinen yhtenäistetty vaaraviestintäjärjestelmä helpottaa samalla myös yritysten toimintaa käytäessä kemikaalikauppaa yli maiden rajojen.

EU:n CLP-asetus

CLP-asetus tuli voimaan 20.1.2009 ja siirtymäaikojen jälkeen se korvaa Euroopan unionissa nykyisen asiaa koskevan lainsäädännön eli aine- ja seosdirektiivit. Nämä direktiivit on pantu täytäntöön kansallisesti kemikaalilailla ja sen nojalla annetuilla asetuksilla. EU-asetukset ovat sellaisenaan voimassa kaikkialla EU:ssa, ja siksi vastaava kansallinen lainsäädäntö kumotaan CLP-asetuksen siirtymäaikojen jälkeen. Uudessa CLP-asetuksessa on huomioitu GHS-järjestelmän keskeiset osat sekä joitakin EU:ssa nykyisin voimassa olevan kemikaalien luokitusta ja merkintöjä koskevan lainsäädännön osia, joita ei YK:ssa ole yhdenmukaistettu.

CLP-asetuksen tarkoituksena on määritellä, mitkä aineiden ja seosten ominaisuudet aiheuttavat kemikaalin luokituksen vaaralliseksi. Aineiden ja seosten valmistajien, maahantuojien ja jatkokäyttäjien tulee ensin tunnistaa ja arvioida kaikkien saatavilla olevien tietojen perusteella aineiden ominaisuudet ja verrata näitä tietoja asetuksen luokituskriteereihin. Jos aineet ja seokset luokitellaan vaarallisiksi, siitä ilmoitetaan varoitusetiketillä. Asetuksessa on huomioitu sekä fysikaaliset vaarat että ihmisen terveyteen ja ympäristöön liittyvät vaarat.

CLP-asetus on yhdenmukainen REACH-asetuksen kanssa.

CLP-asetuksen sisältö

CLP-asetuksen tarkoituksena on varmistaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun korkea taso sekä aineiden, seosten ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvien esineiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla siten, että

- 1) Yhdenmukaistetaan aineiden ja seosten luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevat säännöt.
- 2) Säädetään valmistajille, maahantuojille ja jatkokäyttäjille velvollisuus luokitella aineet ja seokset.
- 3) Säädetään kemikaalin toimittajille velvollisuus merkitä ja pakata aineet ja seokset asetuksen mukaisesti. Myös jakelija on vastuussa merkinnöistä ja pakkauksista.
- 4) Säädetään aineen valmistajille ja maahantuojille velvollisuus ilmoittaa markkinoille saatettavien vaarallisten aineiden ja REACH-asetuksen mukaisesti rekisteröitävien aineiden luokitustiedot Euroopan kemikaalivirastolle.
- 5) Yhdenmukaistetaan asetuksen liitteessä VI lueteltujen aineiden luokitus ja merkinnät.
- 6) Luodaan luokitusten ja merkintöjen luettelo, joka sisältää kaikki kohtien 4 ja 5 mukaiset luokitukset ja merkinnät.

CLP-asetus sisältää artiklatekstin ja lisäksi seitsemän liitettä, joissa tarkemmin määritellään luokitus-, merkintä- ja pakkausvaatimukset. Liitteet ovat:

- Liite I: Vaarallisten aineiden ja seosten luokitusta ja merkintöjä koskevat vaatimukset
- Liite II: Tiettyjen aineiden ja seosten merkintöjä ja pakkaamista koskevat erityissäännöt
- Liite III: Vaaralausekeluettelo, vaarallisuutta koskevat lisätiedot ja lisämerkinnät
- Liite IV: Turvalausekeluettelo
- Liite V: Varoitusmerkit
- Liite VI: Tiettyjen vaarallisten aineiden yhdenmukaistettu luokitus ja merkinnät
- Liite VII: Ainedirektiivin eli direktiivin 67/548/ETY mukaisen luokituksen ja CLP-asetuksen luokituksen välinen muunnostaulukko

Luokitus

Aineen ja seoksen toimittajan on ensin tunnistettava saatavilla olevat ominaisuustiedot ja näiden tietojen perusteella määritettävä, muodostaako aine tai seos CLP-asetuksen liitteen I luokituskriteereissä tarkoitettun fyysikaalisen vaaran, vaaran terveydelle tai vaaran ympäristölle.

CLP-asetuksen mukaan ominaisuustietojen on liityttävä niihin muotoihin tai fyysikaalisiin olomuotoihin, joissa aine tai seos saatetaan markkinoille ja joissa sitä todennäköisesti käytetään. Aineen tai seoksen toimittajan on arvioitava kerätyt ominaisuustiedot ja verrattava niitä CLP-asetuksen liitteessä I kuvattuihin luokituskriteereihin.

Seokset luokitellaan joko seoksista saatavilla olevien tutkimustulosten tai samankaltaisista aineista tai seoksista käytettävissä olevien tietojen eli ns. päättelysääntöjen perusteella. Seokset voidaan luokitella myös niiden sisältämien aineiden luokitusten ja niiden pitoisuuksien perusteella.

Fyysikaalisten vaarojen selvittämiseksi aine ja seos tulee testata, paitsi jos käytettävissä on riittävät ja luotettavat tiedot.

Arvioinnin tuloksena kemikaalin valmistaja, maahantuoja tai jatkokäyttäjä luokittelee aineensa tai seoksensa luokituskriteerien mukaisesti yhteen tai useampaan vaaraluokkaan tai sen jaotteluun sekä vaarakategoriaan. Luokituksen perusteella valitaan tarvittavat vaara- ja turvalausekkeet, varoitusmerkit ja huomiosana. Ne kuvaavat aineen tai seoksen vaaraominaisuutta ja vaaran vakavuutta.

Aineiden uuden luokituksen helpottamiseksi CLP-asetuksen liitteessä VII on muuntotaulukko. Taulukon avulla vanhan järjestelmän mukaisesti luokitellun aineen tai seoksen luokitus voidaan muuttaa CLP-asetuksen mukaisiksi, jos aineen tai seoksen jonkun vaaraluokan tietoja ei ole saatavilla.

Merkinnät

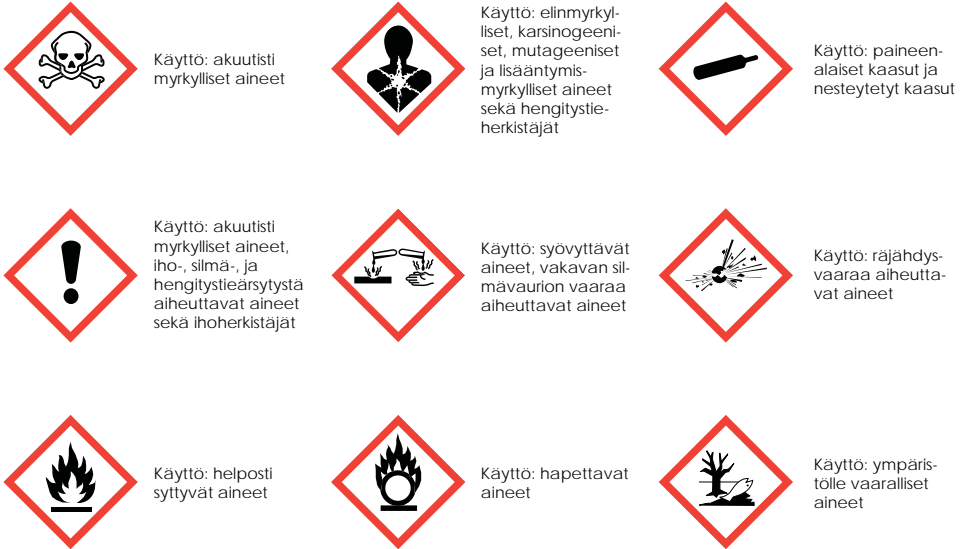
Vaaralliseksi luokitellun aineen tai seoksen myyntipakkauksen merkinnöissä on esitettävä muun muassa kaupan nimi ja valmisteen luokituksen aiheutaneiden aineiden nimet, tarvittavat varoitusmerkit, huomiosanat, vaara- ja turvalausekkeet, kemikaalin toimittajan yhteystiedot sekä yleiseen kulutukseen tarkoitettujen pakkausten määrätiedot. Varoitusmerkkien on täytettävä asetuksen liitteissä I ja V olevat vaatimukset. Painokelpoiset varoitusmerkit löytyvät esimerkiksi YK:n verkkosivuilta osoitteesta: <http://www.unece.org/trans/danger/publi/ghs/pictograms.html>

CLP-asetuksen mukaiset varoitusmerkinnät poikkeavat aiemmista, joten kemikaalien pakkauksiin liitettävät varoitusetiketit on uusittava siirtymäaikojen kuluessa. Varoitusmerkit muuttuvat kuvassa 1 esitetyn mukaisiksi ja lisäksi vaaraa ja turvallisuustoimenpiteitä osoittavat standardilausekkeet (nykyiset R- ja S-lausekkeet) muuttuvat uusiksi vaaralausekkeiksi (H-lauseke) ja turvalausekkeiksi (P-lauseke). Kokonaan uutta on huomiosanojen ”Vaara” ja ”Varoitus” käyttäminen. Varoitusmerkeillä ei ole nimiä.

Varoitusmerkkien sekä vaara- ja turvalausekkeiden käyttöä varten määritellään asetuksessa ensisijaisuusperiaatteet, joiden mukaisesti niiden käyttö määräytyy.

Varoitusmerkit, huomiosanat, vaara- ja turvalausekkeet on sijoitettava varoitusetiketissä lähelle toisiaan. Lisämerkintöjä käytetään täydentämään varoitusetiketin sisältöä. Varoitusetiketin tekstin on Suomessa aina oltava suomen ja ruotsin kielellä.

Kuva 1. CLP-asetuksen mukaiset uudet varoitusmerkit ja niiden käyttökohteet

Pakkaukset

Vaarallisiksi luokitellut aineet ja seokset on pakattava asetuksen vaatimukset täyttäviin pakkauksiin. Pakkaukset eivät saa vuotaa eivätkä löystyä, niiden materiaalit eivät saa reagoida sisällön kanssa ja vaihdettavien sulkimien varustetut pakkaukset on voitava sulkea uudelleen pakkauksen vuotamatta. Yleiseen kulutukseen tarkoitettua, vaarallista ainetta tai seosta sisältävän pakkauksen muoto tai ulkoasu ei saa olla lapsia houkutteleva tai kuluttajia harhaanjohtava, tai viitata elintarvikkeeseen, rehuun, lääkkeeseen tai kosmetiikkaan. Pakkauksissa on tarvittaessa oltava turvasulkimet ja näkövammaisten vaaratunnukset asetuksen liitteen II mukaisesti.

Varoitusetiketit on kiinnitettävä pakkauksiin pysyvällä tavalla, tekstien on oltava kirjasinkooltaan luettavia ja etikettien on oltava luettavissa vaakatasossa, kun pakkaus on normaaliasennossa. Varoitusmerkin ja sen taustan on erotuttava selvästi.

Aineiden luokitusten ja merkintöjen luettelo

Valmistajan tai maahantuojan on ilmoitettava sekä REACH-asetuksen mukaisesti rekisteröitävien aineiden että muiden markkinoille saatettavien vaaralliseksi luokiteltavien aineiden luokitukset ja merkinnät ns. luokitusten ja merkintöjen luetteloon ("classification and labelling inventory"). Euroopan kemikaalivirasto (ECHA) ylläpitää luetteloa ja julkaisee sen verkkosivuillaan. Luettelon tavoitteena on, että samalle aineelle olisi EU-alueella käytössä vain yhdenlainen luokitus ja merkinnät. Ilmoitus ECHA:lle on 1.12.2010 jälkeen tehtävä yhden kuukauden kuluessa aineen markkinoille saattamisesta. Jos aine on jo markkinoilla, ilmoitus pitää tehdä 30.11.2010 mennessä ellei sitä ole jo toimitettu osana aineen rekisteröintiä.

Vaikka luettelon avulla pyritään yhteen luokitus- ja merkintäkokonaisuuteen/aine, ovat luettelossa mainittu luokitus ja merkinnät kuitenkin juridisesti sitovia vain, jos ne on säädösten mukaisesti yhdenmukaistettu. Tällöin aineen luokitus löytyy CLP-asetuksen liitteestä VI. Maininta yhdenmukaistamisesta sisältyy myös ECHA:n verkkosivuilla olevaan luettelo.

Aineiden yhdenmukaistetut luokitukset ja merkinnät

CLP-asetukseen sisältyy edellä mainittu vaarallisten aineiden yhdenmukaistettujen luokitusten ja merkintöjen luettelo, liite VI. Luettelossa on tietyille vaarallisille aineille EU-tasolla yhdenmukaistetut luokitukset ja merkinnät, joita on noudatettava. Jos aine ei sisälly aineluettelo, silloin valmistaja, maahantuoja tai jatkokäyttäjä luokittelee aineen itse CLP-asetuksen luokituskriteerien avulla. Liitteessä VI on kaksi yhdenmukaistettua aineluettelotaulukkoa, joista taulukko 3.1 sisältää luokitukset ja merkinnät CLP-asetuksen luokitus- ja merkintäsääntöjen mukaisesti, ja taulukko 3.2 vanhan sääntelyn mukaisesti. Yritys voi valita CLP-asetuksessa kuvattujen siirtymäaikaisten mukaisesti kumpaa taulukkoa se käyttää.

Aineiden luokituksia ja merkintöjä on EU:ssa yhdenmukaistettu aiemman lainsäädännön mukaisesti noin 3400 nimikkeelle. Nämä vanhat luokitukset sisältyvät CLP-asetuksen liitteeseen VI, mutta jatkossa uusia yhdenmukaistettuja luokituksia ja merkintöjä annetaan pääsääntöisesti ainoastaan syöpää aiheuttaville, lisääntymiselle vaarallisille, sukusolujen perimää vaurioittaville sekä hengitysteitä herkistäville aineille ja biosidien ja kasvinsuojeluaineiden tehoaineille.

CLP-asetuksen toimeenpanon valvonta ja neuvontapalvelu

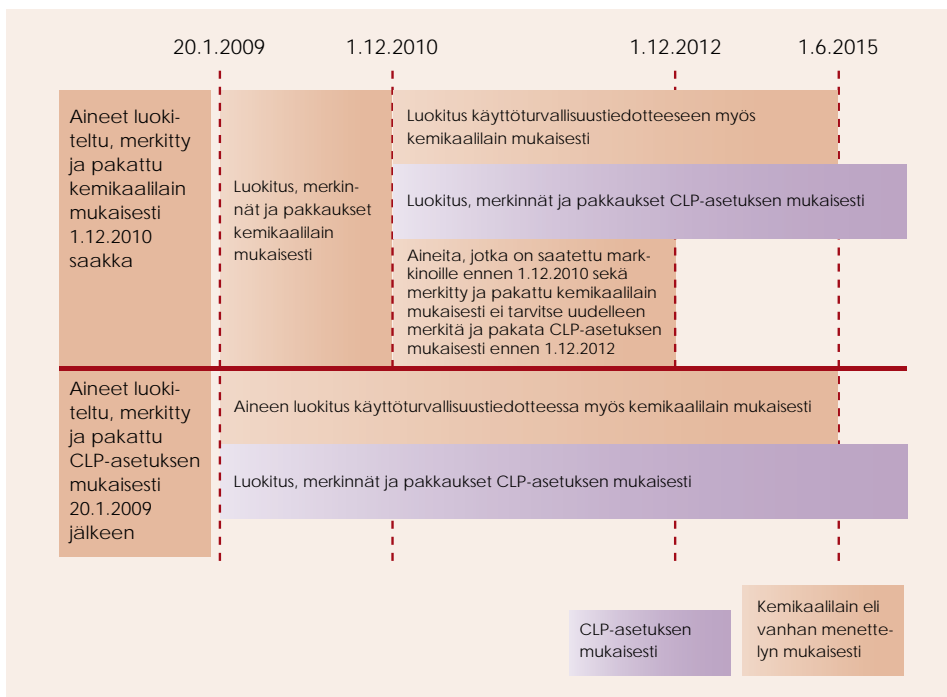
Asetuksen mukaan EU:n jäsenvaltioiden on valvottava CLP-asetuksen noudattamista ja säädettävä kansallisesti asetuksen rikkomisesta aiheutuvista rangaistuksista. Jäsenvaltioiden on myös toimitettava ECHA:lle kertomus valvonnan tuloksista ja muista valvontatoimistaan viiden vuoden välein. CLP-asetus myös edellyttää, että jäsenmaat perustavat kansallisia neuvontapalveluja antamaan valmistajille, maahantuojille, jakelijoille, jatkokäyttäjille ja muille asianosaisille neuvontaa heidän tehtävistään ja asetuksen heille tuomista velvoitteista. Suomessa CLP-asetuksen valvontaviranomaisista, toimivaltaisista viranomaisista, neuvontapalvelusta ja rangaistuksista säädetään kemikaalilaissa.

Siirtymäajat

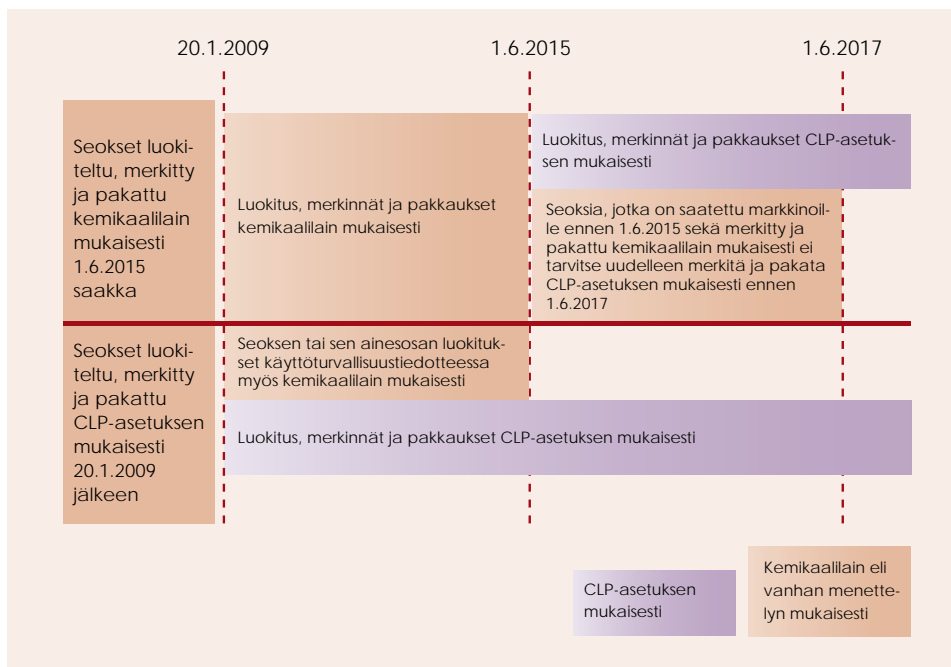
CLP-asetuksessa annetaan aineiden luokitukselle, merkinnöille ja pakkaamiselle uuden asetuksen mukaisesti siirtymäaika 1.12.2010 asti, ja seosten luokitukselle, merkinnöille ja pakkaamiselle aina 1.6.2015 asti. Näihin päivämääriin saakka on mahdollista käyttää vanhoja säännöksiä ja luokitella, pakata ja merkitä kemikaalit vanhan sääntelyn mukaisesti. Uutta CLP-järjestelmää voi kuitenkin alkaa noudattaa jo ennen siirtymäaikojen päättymistä. Jos uutta järjestelmää noudattaa jo ennen siirtymäaikojen päättymistä, on *merkinnät* tehtävä kemikaalin pakkaukseen liitettävään varoitusetikettiin ainoastaan uuden asetuksen mukaisesti, mutta aineen, seoksen tai sen aineosien *luokituksen* on oltava kemikaalin käyttöturvallisuustiedotteessa sekä vanhalla että uudella tavalla seosten luokituksen siirtymäajan loppuun 1.6.2015 saakka. Aineen luokitus on 1.12.2010–1.6.2015 välisenä aikana annettava käyttöturvallisuustiedotteessa sekä uudella että vanhalla tavalla.

Jos aine kuitenkin on saatettu markkinoille ennen 1.12.2010 vanhoilla merkinnöillä, ei sitä tarvitse uudelleen merkitä ja pakata CLP-asetuksen mukaisesti ennen kuin 1.12.2012. Vastaavasti seoksia, jotka on saatettu markkinoille ennen 1.6.2015 vanhoilla merkinnöillä, ei tarvitse uudelleen merkitä ja pakata CLP-asetuksen mukaisesti ennen kuin 1.6.2017.

Kuva 2. CLP-asetuksen mukaiset siirtymäajat aineille.

Kuva 3. CLP-asetuksen mukaiset siirtymäajat seoksille.

Lisätietoa

CLP-asetus liitteinen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä tietoa asetuksen toimeenpanosta Suomessa löytyy mm. osoitteesta:

www.reachinfo.fi

CLP-asetuksen toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä lisätietoja saa kansallisesta CLP-neuvontapalvelusta osoitteesta:

www.clpneuvonta.fi

Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) verkkosivuilla on englanniksi tietoa ja ohjeita CLP-asetuksesta osoitteessa:

http://echa.europa.eu/classification_en.asp

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) GHS-järjestelmästä saa lisätietoja osoitteesta:

http://www.unece.org/trans/danger/publi/ghs/ghs_welcome_e.html

Toiminnanharjoittajan muistilista:

1. Kerää ja listaa kaikkien käsiteltävien kemikaalien nimet ja tunnistenumerot.
2. Tarkista, löytyykö aine CLP-asetuksen liitteestä VI (yhdenmukaistetut luokitukset ja merkinnät).
3. Perehdy CLP-asetuksen vaatimuksiin ja uuden asetuksen tuomiin muutoksiin omatoimisesti ja eri tahojen järjestämässä koulutuksessa.
4. Tee päätös, missä vaiheessa siirryt uuteen järjestelmään ja huomioi toimitusketjusi aikataulut.
5. Ota huomioon erilaiset siirtymäajat aineiden ja seosten luokitukselle, merkinnöille ja pakkaamiselle.
6. Jos päätät käyttää uusia luokituksia ja merkintöjä jo ennen siirtymäaikojen päättymistä, korjaa luokitus ja varoitusetiketti CLP-asetuksen uusien vaatimusten mukaiseksi. Huom! Käyttöturvallisuustiedotteessa luokitus pitää muistaa ilmoittaa sekä uuden että vanhan järjestelmän mukaisesti 1.6.2015 asti.
7. Tiedota toimitusketjussa uusista luokituksista ja merkinnöistä.
8. Jos olet valmistaja tai maahantuoja EU-alueelle, ilmoita markkinoille saattamasi aineen luokitus ECHalle kuukauden kuluessa markkinoille saattamisesta. Markkinoilla ennen 1.12.2010 olevien aineiden osalta ilmoitus on tehtävä viimeistään 30.11.2010.
9. Seuraa CLP-asetuksen toimeenpanon etenemistä ECHAN verkkosivuilta ja esimerkiksi kemikaalineuvottelukunnan verkkosivuilta osoitteesta www.reachinfo.fi.

